

NEDOŽITÁ OSEMDESIATKA PAVLA HRÚZA (REMINISCENCIA NA ORIGINALNEHO SPISOVATEĽA)

MGR. PETER CABADAJ

Already at the beginning of his work, the well-known prose writer Pavel Hruží became one of the most prominent and distinctive protagonists of modern Slovak literature. The writer's non-traditional, original, and provocative authorial approach has always carried the seal of a sovereignly individual view of the world, society and its distortions, contradictions, and stereotypes. This approach, in addition to his extraordinary prose talent, narrative dispositions, and the functional application of various creative methods, has systematically amplified the suggestive authenticity, which can draw the reader into unique twists, crossings, beliefs, and abysses of life. Although the vast majority of texts provide no room for illusions and sentiment, the author knew and could apply the ways to dose, lighten and move the story to the levels of irony and sharp sarcasm.

Keywords: Pavol Hruží; Slovak prose writers; dissent literature; fortnightly magazine *Matičné čítanie*

Rozhľadený prozaik Pavel Hruží sa už v začiatkoch svojej tvorby zaradil medzi najvýraznejších i najosobitejších protagonistov modernej slovenskej literatúry. Spisovateľove netradičné, originálne a v mnohých prípadoch provokatívne spracovanie témy vždy nieslo pečať výsostne individuálneho pohľadu na svet, spoločnosť a jej všakové peripetie, deformácie, protirečenia a zaužívané stereotypy. Autorský prístup okrem nevšedného prozaického talentu, naráčnych dispozícií a funkčného uplatňovania rôznych tvorivých postupov (vrátane postmodernistických) systematicky umocňoval sugestívnou autentickosťou, ktorá dokáže čitateľa vtiahnuť do jedinečných zákrut, križovatiek, vírov a priepastí života. Hoci ide v drvivej väčšine o texty, v ktorých niet miesta pre ilúzie a sentiment, tvorca pozná a vie aplikovať spôsoby, ako príbeh dávkovať, odľahčiť a posunúť do rovín ironie a ostrého sarkazmu.

MATIČNÉ ČÍTANIE

Pavel Hruží sa narodil 14. júna 1941 v Banskej Bystrici v rodine krajčira (otcov pánsky salón v 50. rokoch minulého storočia komunistický režim zoštátnil). Po vychodení základnej školy študoval v rokoch 1955 – 1959 v rodnom meste na elektrotechnickej a spojárskej priemyslovke, kde zmaturoval. V zápatí pokračoval v štúdiách na Elektrotechnickej fakulte Slovenskej vysokej školy technickej v Bratislave (1955 – 1959). Pred nástupom na základnú vojenskú službu pracoval ako elektroinštalatér v Banskej Bystrici, po návrate z vojenčiny sa dva roky venoval literárnej tvorbe a príležitostne pracoval ako brigádnik (robotník v pivovare v Rimavskej Sobote, technik televízneho vysielateľa na Kráľovej holi).

Krátko po vpáde polmiliónovej armády Varšavskej zmluvy do Československa na jeseň roku 1968 nastupuje do Maticy slovenskej v Martine a stáva sa redaktorom jej dvojtýždenníka *Matičné čítanie*. Tento kvalitný časopis vyšiel prvý raz symbolicky 28. októbra 1968, teda na 50. jubileum vzniku spoločného štátneho zväzku Čechov a Slovákov. Šéfredaktorom periodika bol Ivan Kadlečík a okrem neho a Pavla Hruží tvorili redakčný kruh nedávno zosnulý Tomáš Winkler, Damián Vizár a Magda Mikesková. Aj keď *Matičné čítanie* začalo vychádzať až po okupácii, Kadlečík vo svojich memoároch uvádza, že sa „v redakcii cítili slobodní a robili sme to tak, ako sme si to predstavovali. Bavilo nás to. Nedali

*sme sa obmedzovať. S pribúdajúcimi mesiacmi, ako postupovala a narastala normalizácia, si nás však vrchnosť čoraz častejšie predvolávala na koberec. Ako si to predstavujete – toto, toto a toto... nemôžete... My sme sa na tom tajne zabávali, tahalo sa to azda vyše roka. Fascinujúce na tom bolo, že sme robili, čo sa nedá. Natahovali sme to na prasknutie. Tatarku sme tam prepašovali, katolíckych básnikov, o Janovi Palachovi sme tam dali básničku... To bola radostná, potešujúca robota. Keď je niečo povolené, je to nudné, ale takto... To dávalo napätie každému číslu. Časopis ako jediný po dva roky udržiaval kontinuitu slobodného myslenia na Slovensku, keď už zakázali Kultúrny život a do redakcií iných časopisov nasadili cenzúru. Pripomenuli sme si štefánikovské jubileum, uverejnili seriál Dominika Tatarku o obcovaní v kultúre, keď už Tatarka nemohol nikde publikovať. Boli sme jediným československým časopisom, kde ešte Ludvík Vaculík publikoval pod svojím menom. Po čase sa scvrklo do podoby L. Vlk. Bola to hra, kto dlhšie vydrží. My sme vydržali.“ Demokratickú, predokupačnú líniu *Matičného čítania* sa Kadlečíkovi, Hružíovi a ich kolegom darilo udržať do júna 1970.*

Pavel Hruží so spolupracovníkmi v redakcii *Matičného čítania* v Matici slovenskej v Martine, r. 1970.

Zľava Tomáš Winkler, Magda Mikesková, Damián Vizár, Pavel Hruží a šéfredaktor Ivan Kadlečík (Zdroj LA SNK, SK 3/91)

Pre svoje politické a občianske postoje k augustovým udalostiam roka 1968 a nastupujúcemu normalizačnému režimu bol Pavel Hruží z Maticy slovenskej v roku 1971 prepustený, vylúčený zo spisovateľského zväzu a mal zákaz verejne publikovať. Tri roky ostal

bez zamestnania, potom sa stal správcom tenisových kurtov v jednom zo športových oddielov v Banskej Bystrici (1974 – 1975), neskôr robotníkom na pile v Harmanci (1975) a od roku 1975 najprv robotníkom a vzápätí energetikom v závode Stavindustria v Banskej Bystrici (v roku 1976 dočasne býval v Prahe, kde pracoval ako prípravár na stavbe škodovackého servisu na Spořilove). Od roku 1990 až do odchodu na dôchodok pôsobil Hrúz v literárnej redakcii banskobystričského štúdia Slovenského rozhlasu.

OKULTIZMUS

Už počas štúdia na priemyslovke v Banskej Bystrici publikoval prózy a fejtóny na stránkach regionálneho denníka *Smer*, neskôr (od roku 1959) v časopise *Mladá tvorba* a inde. Debutoval knihou *Dokumenty o výhladoch* (1966), ktorej peripetie naznačili, že do literárneho diania vstupuje „problémový autor“. Titul mal pôvodne vyjsť v Stredoslovenskom vydavateľstve, kde ho však odmietli; napokon dielo vydalo vydavateľstvo Smena. Hoci bola Hrúzova knižná prvotina ocenená Kraskovou cenou za najlepší prozaický debut, nevyhla sa ani odmietavej kritike. Niektorí recenzenti jej vyčítali „epickú nedotiahnutosť“ zobrazovaných zatajovaných nerestí doby, s ktorou bezprostredne súviseli výhrady ohľadne charakterizácie stvárnených postáv. Základný problém však spočíval v tom, že Hrúza od ostatných vtedajších tvorcov odlišovalo iné vnímanie ľudskej každodennosti, ktorú často reflektoval aj v kontextoch aktuálneho spoločenského pulzovania so všetkými jeho chybami, deformáciami, prešľapmi, omylmi a totálnymi ľudskými zlyhaniami. Práve naznačený aspekt silou svojej argumentačnej bázy a dokumentárnej výpovede zásadným spôsobom posunul rovinu prípustného alibistického poukazovania na zlyhanie jednotlivcov do polohy otvorenej kritiky i odsúdenia režimu a jeho morálne prehnutého zázemia.

Konfrontácia „veľkých“ spoločensko-politických a „malých“, osobne prežívaných dejín sa ešte výraznejšie a adresnejšie prejavila v ďalšej Hrúzovej knihe *Okultizmus* z roku 1968. Zbierku premyslene koncipovaných poviedok („seáns“) tvorca pospájal rôznymi fragmentmi z knihy o okultizme, pričom na pozadí humorno-recesistického rozprávania o „nadprirodzených javoch“ sledoval cieľ, že meritorna podstata týchto javov kotví v realite. Vedno s hrdinom, ktorý sa náznakovo v niektorých po-

viedkach vyvíja a starne, mení svoju tvár aj doba – rozprávanie je rámcované predfebruárovou érou, pokračuje krutými 50. rokmi a končí v uvoľnenejšej atmosfére 60. rokov. Formou roztrúsených poznámok o svojom veku a postavení, ako i posúvaním historického času hlavný aktér deja zaznamenáva vlastnú svedeckú účasť v tomto dejinnom prúde. V súlade s dominantným ideovým konceptom Hrúz paralelne rozvíja motívy, ktoré harmonicky prispievajú k modelovaniu celej deziluzívne formulovanej autorskej filozofie (majetkové, mravné i duchovné traumy a straty, odkazy na kresťanskú tradíciu Krížovej cesty, ktorej zastavenia sa v spisovateľovej interpretácii menia na výjavy z nemilosrdne tvrdej životnej reality). Kniha *Okultizmus* tak živou rečou a sugestívnou výrazovou autenticitou dovedy nevidaným spôsobom obnažila skutočné rozporenie rôznych ľudských existencií, ktoré komunizmus svojou ideologickou, represívnou a perfídnu mašinériou zmrzačil a zničil.

Pavel Hrúz knižnými dielami *Dokumenty o výhladoch* a *Okultizmus* výrazne zasiahol do nášho súvekeho literárneho vývinu. „*Takto voyeuricky vášnivo a zároveň s humorom, premáhajúcim nenávisť, sa neodvážil nazrieť do hlbín osudov, nepotrebných ľudí a do temných zákutí doby ani jeden slovenský autor.*“ Z pohľadu širšieho kontextu Hrúzovej tvorby zas platí, že uvedené tituly z druhej polovice 60. rokov ešte nemajú charakter a znaky dôslednej postmodernistickej línie. Hoci už „*parodizuje cudzie texty aj štýly, ba v ich rámci sa spochybňujú aj texty navzájom*“, stále je zreteľná očividná autorská kontrola nad príbehmi, ktoré sú dôsledne zakomponované do „*mozaiky, aby z nej bol odčítateľný celkový a jednoznačný zmysel. Za hranicu nekontrolovateľnosti, kde by mala v textovej hre priestor aj chyba, neľútostná seaparódia či iracionálna deviácia, sa ešte Hrúz neodvážil ísť*“ (V. Marčok). To všetko prišlo o niekoľko rokov neskoršie.

SLOVENSKÝ DEKAMERON

Invázia spojeneckých „bratských“ vojsk Varšavskej zmluvy do ČSSR (august 1968) a následný spoločenský vývoj zlikvidovali takmer všetky relevantné výtvarníky krátkeho obrodného demokratizačného procesu, ktorý bol neodmysliteľne spojený s osobou Alexandra Dubčeka. Pražskú jar s jej utopickou snahou nasadiť v totalitných podmienkach socia-

lizmu ľudskú tvár pochovali okupačné tanky, delá a lietadlá. Začína sa éra takzvanej normalizácie, ktorá okrem iného násilne prerušila aj sľubný rozbeh pluralitného literárneho života a umeleckej diferenciacie. V dôsledku agresívnych mocenských tlakov a rozhodnutí zanikajú kvalitné časopisy (*Kultúrny život*, *Mladá tvorba*), mnohí autori sa dostali na zakázanú listinu, iní odišli do exilu alebo do vnútornej emigrácie, normalizačný režim a jeho prisluhovači (medzi nimi aj časť básnikov a prozaikov) požadujú a horlivo broja za angažovanú tvorbu. Do popredia opätovne vystupuje všemocná cenzúra, ktorá zabránila distribúcii viacerých zaujímavých knižných titulov. Úplne prvým bol poviedkový román Pavla Hružza *Slovenský dekameron!* Spisovateľ v tomto interesantnom diele uplatnil dve rozprávačské línie. Prvú vytvára situácia evokujúca známy model z renesančného Boccacciovho *Dekameronu*, keď si ľudia z rôznych končín a s rôznymi životnými skúsenosťami krátia čas oddychu rozprávaním farbistých historiek. Druhá línia je rovnako ako v spomínanom *Dekameronu* vyplnená konkrétnym obsahom rozprávania jednotlivých príbehov. Hlavní aktéri „štipľavých“ epizód zorganizujú kdesi na juhoslovenskom pobreží zoznamovacie rendezvous v penzióne, ktorý má poslúžiť ako miesto na elimináciu ich osamelosti a pocitov vlastnej nezaradenosti. Atmosféru pobytu však kľúčovo poznamenala vražda. Pri jej vyšetrovaní postupne vychádza najavo nielen to, že väčšina zo zainteresovaných si prišla jednoducho hedonisticky užiť, ale aj skutočnosť, že rôznymi svojimi činmi prekročili rámec platných zákonov.

Ironicko-sarkastický uhol pohľadu umocnil Hruž bravúrnou aplikáciou sparodovaných metód takzvaných poklesnutých žánrov (reklama, sentimentálny román o láske, detektívka a iné). Ostražitejší a pozornejší strážcovia ideologickej čistoty literatúry už neprijali a hlavne nestrávil takúto „polemiku s dobovou ilúziou o pohodovo bezproblémovom živote za socializmu“. Rukopis uvedeného Hružovho diela vyšiel knižne pod názvom *Párenie samotárov: Rendezvous 69* až v roku 1993. Tvorca získal za svoj opus Cenu Vydavateľstva Slovenský spisovateľ.

DISIDENTSKÉ ČASY

V druhej polovici 70. rokov prišlo na Slovensku k sformovaniu síce nevelkej, ale autorsky mimoriadne zaujímavej disidentskej literárnej skupiny, ktorá

sa hlásila k hnutiu Charta '77. Pôvodne ju tvorili Dominik Tatarka, Ivan Kadlečík a Pavel Hruž, neskôr pribudli Hana Ponická a Martin M. Šimečka (o ostatných predstaviteľoch slovenského intelektuálneho disentu na tomto mieste reč nebude). Z hľadiska ideovej línie treba uviesť, že skupina sa zameriavala najmä na otázky súvisiace s dodržiavaním ľudských práv. Pokiaľ ide o sféru vlastnej tvorby, každý člen zoskupenia mal úplnú tematickú slobodu a voľné ruky. Oprávnené možno konštatovať, že slovenský literárny disent neakcentoval výlučne politické témy a ich reflexie, skôr uprednostňoval myšlienku existencie nezávislej ľudskej individuality, ktorá k svojmu životu nepotrebuje diktát spoločenských noriem a má odvahu prekonávať zaužívané stereotypy myslenia i konania. Toto úsilie do značnej miery korešpondovalo napríklad s dobovými literárnymi textami Václava Havla.

Pavel Hruž sa s pochmúrnou realitou normalizačných čias a ich dôsledkov vyrovnával po svojom. Recesisticko-provokatívne posielal texty (prevažne kratšie prozaické útvary) do rôznych periodík a literárnych súťaží. V roku 1976, práve keď sa zdržiaval v Prahe, vypísalo vydavateľstvo Mladá fronta súťaž, do ktorej prispel poviedkou. Hoci získal tretiu cenu, text mu nakoniec nepublikovali. Iniciatívy sa ujal Ludvík Vaculík a ešte v uvedenom roku spoločne dohodli zverejnenie Hružovho rukopisu *Zvuky ticha* v samizdatovej edícii *Petlice*. Päť poviedok z tohto samizdatového vydania zaradil neskôr autor do knihy *Pereat* (1991, názov je odvodený z rímskeho výroku *Pereat! – Nech zhynie!*), ktorá opätovne potvrdila Hružove majstrovstvo vidieť, sledovať a zrkadliť dejiny na pozadí všedných ľudských príbehov. Vzájomnú konfrontáciu jednotlivých fabulačných línií týchto príbehov a (neraz) tragických osudov ich protagonistov charakterizuje ironizujúca vecnosť, zdanlivá nezainteresovanosť pri zobrazovaní deja, dobromyselnosť a „zmysel pre ostré hovorové „špičky“ i originálne slovné ozvláštnenia“. Obísť nemožno ani fakt, že tvorca sa v knihe *Pereat* širšie otvoril prírodnému svetu a reáliám dedinského milieua. Nejde však o tradičný pohľad ani postup, lebo dôraz je (opäť) kladený na sugestívnu reflexiu autenticity zobrazeného prostredia, v ktorom má svoje významné miesto aj ticho, súkromie či odvrátená strana ľudského ega. „...Naskytla sa mi možnosť samizdatov. Ponúkol mi ju v Prahe Ludvík Vaculík a bolo pre mňa čťou, že moje poviedky či fejtóny mohli uzrieť svetlo sveta cestou edície *Petlice*, v ktorej publikovali takí autori, ako už spomínaný Vaculík, Pavel Kohout či Václav

Havel. V zbierke *Československý fejeton*, ktorá vyšla v roku 1977, sme boli spolu s Ivanom Kadlečíkom jedini slovenskí autori. V tej istej edícii vyšla v roku 1976 moja tretia, tentoraz ilegálna knižka, nazvaná *Zvuky ticha*. Ak uvážime, že ju cez dvanásť kopírov písali tri pisárky, je to suma-sumárum

36 výtlačkov na preklepovom papieri. Ale ak človek nemá inú možnosť, poteší aj predstava, že si jeho knižku prečíta aspoň niekoľko desiatok čitateľov. Okrem toho som, samozrejme, písal aj do zásuvky s nádejou, že možno raz...“ (Hrúz, 1990).

Ako už bolo naznačené, v roku 1977 zverejnili Hrúzovi tri texty v samizdatovom *Československom fejetone*. Onedlho posla do súťaže Slovenského literárneho fondu „budovateľský“ rukopis novely *Oči kuričove*, ktorý po zistení totožnosti autora ihneď vyradili – knižne vyšiel až v roku 1996. Toto dielo, ktoré sám prozaik označil za paródiu na výrobný román, je pomerne zložito štruktúrovaným zosmiešnením a karikatúrou reálneho života normalizačných čias. Novela *Oči kuričove* neponúka nijaký (dovtedy zaužívaný a takmer povinný) idylický obraz o hrdinskom sebaobetovaní sa v práci, skvelých pracovných výsledkoch a harmonickom rodinnom prostredí. Práve naopak! Text originálne a so zmyslom pre naturalistické zobrazenie celku i detailu, nálady aj zážitku reflektuje bezútešnú realitu totálneho mravného rozkladu robotníckej triedy a jej „zdravého“ štýlu života. V čase vzniku tohto rukopisu Hrúz inicioval a vlastne i odštartoval proces otvoreného demaskovania iluzórnosti komunistického režimu a – povedané slovami Viliama Marčoka – „*strhania masiek dobroprajnosti z jeho tváre, ktorý začne presakovať do oficiálneho obehu po roku 1988 a po roku 1990 sa stane hlavnou tematickou líniou prózy*“.

CHLIEV A HRY

V roku 1986 vyšla Hrúzovi v časopise *Romboid* poviedka *Vnadenie*; neskôr sa objavila v knihe *Chliev a hry*. Zostavovateľ antológie sci-fi poviedok *Správy z ďalekých svetov* (1988) v nej uverejnil text, ktorý predtým tvorca poslal do súťaže časopisu *Elektrón*. Uvedené pokusy o prienik do prednovembrového oficiálneho literárneho života sa zvyknú považovať za recesistickú provokáciu.

Značnú časť Hrúzovej knižnej tvorby po Novembri 1989 predstavujú oneskorené vydania, respektíve autorské adaptácie starších rukopisov zo 70. a 80. ro-

kov (o knihách *Pereat*, *Párenie samotárov* a *Oči kuričove* sme už hovorili). Do tejto kategórie patrí aj zbierka štyroch noviel *Chliev a hry* (1990). Stretávame sa v nej so svetom vydedencov a ľudí z periférie spoločnosti, ktorí musia v labyrintoch svojho vnútra čeliť zložitému a bolestivému vyrovnávaniu sa s vlastným existenčným rozpoložením. Autor primárne nekladie dôraz na kritiku dobových pomerov, nezobrazuje celkovú spoločenskú klímu ani neobnažuje sociálny status protagonistov deja. Namiesto psychologicko-sociologických pozorovaní uprednostnil vykreslenie zaujímavých detailov, vtipné verbálne opisy a invenčné obrazy prostredia, ktoré rámcuje deziluzívnosť postavenia spoločensky marginalizovaných ľudí.

Medzičasom zosnulý literárny vedec a kritik Viliam Marčok označil knihu *Chliev a hry* – po Vilkovského *Večne je zelený* a *Kôň na poschodí, slepec vo Vrábľoch* – za tretie slovenské prozaické dielo, cieľavedome písané v duchu zásad postmodernity.

Koncentrované úsilie Pavla Hrúza o dôsledné zachytenie autenticity života so všetkými pozitívnymi aj negatívnymi prejavmi a tendenciami našlo odraz i v ďalšej zbierke próz *Chlieb a kry* (1996). Ťažisko deja je už posunuté do divokej reality 90. rokov, ktorú prozaik zobrazil s rovnakou nemilosrdnosťou ako praktiky komunistických čias. Akurát galériu starých známych smoliarov a príživníčkov, ktorým sa v novej ére žije ešte vari tvrdsie, doplnil a rozšíril o novších podvodníkov, zlodejov, novozbohatlíkov, bývalých komunistov a eštabákov, beztriestne prekonvertovaných na všakovakých poradcov, kvázipodnikateľov, mafíanov, výpalníkov... Kniha *Chlieb a kry* je, ako uvádza Vladimír Barborík, po Pišťankovom románe *Rivers of Babylon* „*druhý punkovo ostrý dokument o našich ‚nevýhľadoch‘ do demokratickej budúcnosti*“.

BYSTRICA V... TOM

Zbierka poviedok *Hore pupkom, pupkom sveta* (1998) bola v čase svojho vydania charakterizovaná ako ironický prehľad názorov na umiestnenie stredu sveta v historickej perspektíve, ako mozaika príbehov, ktoré sa nestali, ale mohli sa stať, a o to sú skutočnejšie. „*Keď som v päťdesiatych rokoch prvý raz nadabil na centrometrické výskumy, nedalo sa odolať a neprispieť svojou troškou. Od decka ma spre-vádzali prostonárodné pripomienky, že prostriedkom*

sveta je Repište a že vo Zvolene zemsú os olejújú. Neskôr som s údivom zistil, že v centrománii nelietajú Slováci samučičkí samotní... Od divošských kultúr po najcivilizovanejšie megakonsumné pretrvávajú hlad po pevnom ústrednom bode. Súvisí to zrejme s pudom sebazáchovy a tkvie v prastarých, predčlovečích génoch“ (Hrúz, 1998).

Hneď z názvu diela *Hore pupkom, pupkom sveta* možno vycítiť, že Hrúzovi išlo o poukázanie na tradičné slovenské vlastnosti a neduhy, ktorých prostredníctvom si vo vzťahu k dejinným prešlapom a vlastným zlyhaniam vytvárame osobné i kolektívne alibi. Zápečníctvo, spoliehanie sa na náhodu, sklon zľahčovať si život aj individuálne poslanie, nekritický pohľad na národnú históriu. Tieto a iné prejavy slovenskej letory rezonujú v rôznych epizódach a dejových líniiach, kde popri skutočných historických postavách účinkujú aj rôzne vymyslené ľudské figúrky a bizarné typy. Pri čítaní textu vystupuje do popredia najmä apel, že históriu za nijakých okolností nemožno zneužívať na konjunkturálne ciele a vyrábanie si alibistického postoja k reálnym problémom a potrebám života. Súčasne sa môže vnímavý recipient zabávať na skutočnosti, „ako autorovo disidentské vedomie, naučené brať do úvahy práve tie najhoršie alternatívy (vďaka čomu svojím spôsobom zvíťazilo nad dejinami), travestovaním znižuje najvyššie modly a autority a zhodnocuje zdanlivo bezvýznamné momenty svojej intímnej skúsenosti“ (V. Barborík).

Autorský osobnostný profil Pavla Hrúza dotvára historicko-anekdotické rozprávanie o rodnom meste *Bystrica v... tom* (2000) a kniha – causerie *Lunetá-*

rium (2001). Spisovateľ aj v týchto textoch nastupuje s rozkošou do rôznych dejinných vlakov a procesov, prípadne iba nonšalantne šermuje s historickou faktografiou a jej rozmanitými koreláciami. Trefne zvolenými výrazovými prostriedkami persifláže dokázal ironicky znevážiť a skarikovať historično a urobiť z neho pútavú frašku.

Istotne stojí za zmienku aj širokospektrálne pozorovanie a glosovanie aktuálneho domáceho i medzinárodného diania, ktoré Hrúz v posledných rokoch svojho života uverejňoval na stránkach sobotňajších vydaní denníka *Sme* (príloha *Fórum*).

EPILÓG

Zásluhou vydavateľstva Kalligram vyšla v roku 2000 – v rámci edície *Váhy* – monografia literárneho vedca Vladimíra Barboríka, ktorá komplexne a v širších súvislostiach analyzuje a interpretuje nezameniteľnú tvorbu originálneho spisovateľa. Monografia erudovane a precízne zároveň zvýraznila starú známu skutočnosť, že Pavlovi Hrúzovi nerobilo v nijakom čase či nečase problém pretaviť optiku a pozíciu spoločenskej periférie do diela, ktoré silou autenticity, ostrým videním prostredia a prenikavým výrazovým arzenálom zanechalo nezmazateľnú stopu v súradniciach slovenskej prózy.

Životný príbeh neprehliadnuteľného originálu našej modernej literatúry a kultúry sa s definitívnou platnosťou uzavrel 15. augusta 2008 v rodnej Banskej Bystrici.

ZOZNAM POUŽITÝCH ZDROJOV

- BARBORÍK, Vladimír. 2000. *Pavel Hrúz*. Bratislava : Kalligram. 163 s.
- HALVONÍK, Alexander. 2004. *Slovenská próza na rozhraní storočí*. Bratislava : Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov, s. 154 – 158.
- HEVEŠI, Marián – KOPČA, Marek – POPOVIČ, Ivan – ZELINKA, Milan. Najlepší žijúci spisovatelia. In *RAK*. Roč. XII, č. 4 (2007), s. 36 – 41.
- HRÚZ, Pavel. 1998. *Hore pupkom, pupkom sveta*. Bratislava : Slovenský spisovateľ, 151 s.
- HRÚZ, Pavel. 2001. *Lunetárium*. Bratislava : Slovenský spisovateľ. 108 s.
- KADLEČÍK, Ivan. 2004. *Žiť sa dá len autobiograficky: Pamäti*. Levice : Koloman Kertész Bagala. L.C.A. Publishers Group, s. 58 – 60.
- MIKULA, Valér a kolektív. 2005. *Slovník slovenských spisovateľov*. Bratislava : Kalligram a Ústav slovenskej literatúry Slovenskej akadémie vied, s. 222 – 224.
- PLUTKO, Pavol. 1998. *Profil Pavla Hrúza: Štúdie o autorovi a próze*. Banská Bystrica : Filozofická fakulta Univerzity Mateja Bela. 63 s.